

31

KARABORSACILIK

عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ وَالْمُحْتَكِرُ مَلْعُونٌ

Ömer b. el-Hattâb'dan (r.a) rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu: **“Dışardan mal getiren girişimci rızıklanmış, karaborsacı ise lanetlenmiştir”**¹⁸⁹.

189 İbn Mâce, Ticârât, 6; Dârimî, Büyü, 12; Tûsî, *Tehzîbü'l-ahkâm*, V, 144. Hadisin isnadının zayıf olduğu belirtilmişse de onu destekleyen başka tarifler de vardır.

AÇIKLAMA

Karaborsacılık (ihtikâr), kamunun ihtiyacı olmasına rağmen ticarî bir malı pahalıya gayesiyle stoklayıp talebin artmasına sebep olmak ve piyasaya arzını geciktirmek demektir. Böyle bir ortamda mal ve eşya fiyatları sun'î olarak yükselir ve normal piyasa seviyesinin üzerine çıkar. Böylece meşru kâr değil de hep rant peşinde olan bir tüccar, hiç emek sarfetmeden sermayesine sermaye katmış olur. Aslında, fiyatların tabii seyrine müdahale ederek piyasayı altüst eden ve zengin olmak isteyen karaborsacı, insaf, vicdan, merhamet ve şefkat gibi ulvî değerlerden uzaklaşmakla fakirleşmekte ve hem kendine hem de topluma zulmetmektedir. Rasûl-i Ekrem'in, "Zenginlik mal çokluğundan değildir. Asıl zenginlik gönül zenginliğidir."¹⁹⁰ uyarısını hiçe sayan karaborsacı, tabii ki elde ettiği rantın bereket ve saadetini göremeyecektir.

Karaborsacının ruh halini "fiyatların düşmesiyle üzülen, yükselmesiyle de sevinen fena bir kul!"¹⁹¹ şeklinde tasvir eden ve "Bir yiyecek maddesinde Müslümanlara karaborsacılık yapan kimseyi Allah cüzzam ve iflasa müstehak kılar"¹⁹² diye tehdit ifade eden hadisler yanında, onu lanetlenmiş, Allah'ın zimmetinden/ilâhî teminattan uzak, günahkar, sapkın, elim bir azaba düçar gibi vasıflarla tanıtan hadisler de¹⁹³ mevcuttur.

190 Buhârî, Rikâk, 15; Müslim, Zekât, 120; Tirmizî, Zühd, 40; İbn Mâce, Zühd, 9; Ahmed b. Hanbel, II, 243.

191 Taberânî ve Beyhakî'nin rivâyet ettiği hadis için bkz. Münâvî, *Feydu'l-kadir*, III, 277. Hadisin senedinin *zayıf* olduğu ifade edilir.

192 İbn Mâce, Ticârât, 6; Ahmed b. Hanbel, I, 21.

193 Müslim, Müsâkât, 129; Ebû Dâvud, Büyü, 47; Tirmizî, Büyü, 40; İbn Mâce, Ticârât, 6; Dârimî, Büyü, 12; Ahmed b. Hanbel, II, 33, V, 27.

Bu itibarla, sosyal-ekonomik hayata karşı işlenen tefecilik, karaborsacılık, ölçü ve tartıda hile gibi suçlar, haram ve büyük günahlar arasında sayılmıştır. Osmanlı ceza hukukunda ihtikâr yapanların ticarî mallarının zapt ve müsaderesi öngörölmüştür.

Endülüs'ün çok yönlü âlimi İbn Hazm diyor ki: “Dünyanın acayıpliklerinden biri de, kötü emellerin kendilerini kuşattığı bir grup insanın, önce nefislerini (ruhlarını) yormadan ve daha sonra da kaygı ve günahı kazanmadan bu kötölükleri elde edememeleridir. Başkalarının helak olmasına yol açtığını bildikleri halde gıda maddelerinin pahalılaşmasını ya da kendilerinin menfaati olduğu için başkalarına zarar verecek işlerin olmasını temenni edenler gibi. Oysa onların bu şekildeki temennileri, temenni edilen şeyin gelişini vaktinden önceye almaz. Zira Yüce Allah'ın ilminde olmayan şey meydana gelemez. Oysa insan buna karşı hayrı ve bolluğu temenni ederse, bir göz açıp kapama kadar bile nefisini yormadan derhal ecir, rahat ve fazilet elde eder. Öyleyse fayda sağlamayan bozuk ahlâka siz de hayret edin!”.